

INFORMAČNÍ ZPRÁVA

o ideologickém pronikání diplomatů západních zastupitelských úřadů do Slovenské socialistické republiky.

Jedním z hlavních faktorů zahraniční politiky imperialistických vládnoucích kruhů je boj proti zemím socialistického tábora a všem pokrokovým silám. Podstatou této politiky USA, která našla odezvu i u ostatních zemí NATO, je hledání nových forem jak působit především ideologicky proti soc. zemím s cílem prosazování antikomunistických a protisocialistických myšlenek.

Základem této taktiky je hledání a využívání diferencí mezi soc. zeměmi i jejich jednotlivými společenskými silami uvnitř země. Jejich ideologické působení, ke kterému používají všech forem rozvíjejících se vzájemných styků, má podle představ buržoasních politiků přivodit rozklad společensko ekonomických, politických a ideových základů soc. zemí, tak jak se o to snažili a jak se to projevilo i v ČSSR v roce 1968.

Na základě této taktiky se předními nositeli ideologické divergence v ČSSR stali pracovníci cizích zastupitelských úřadů hlavních kapitalistických států USA, Anglie a Francie. Svoji důležitou úlohu v této "psychické válce" mají pak kulturní přidělenci těchto zastupitelských úřadů v ČSSR, kteří tak nahrazují dřívější zrušené oficiální instituce - jako byla Americká informační služba (USIA), Britská rada apod., které se v ČSSR zabývaly ideologickým pronikáním. Kulturní přidělenci těchto států využívají při tom svých profesionálních schopností diplomatů i různých mezinárodních kulturně společenských dohod mezi ČSSR a uvedenými státy.

Aktivisace na úseku ideologického pronikání prostřednictvím kulturních přidělců kapital. států se v ČSSR počíná nejvíce projevovat kolem šedesátých let. Obnovují a navazují nové styky v oblasti kultury, vědy a školství. Současně s tím začíná do ČSSR docházet prostřednictvím různých cizích ústavů a universit, jako je HARVARDSKÁ universita v USA, velké množství literatury, vědeckých publikací jak na jednotlivce, tak i na různé instituce, ústavy a školy. Mezi skutečně vědeckou literaturou jsou i zásilky vysloveně a antikomunistickým a antisovětským zaměřením. Tím byly opět vytvořeny předpoklady pro hromadnou infiltraci antisocialistických názorů do ČSSR, bez patričních účinných protiopatření čs. úřadů a institucí.

Povzbuzení těmito dobrými počátečními výsledky na úseku ideologického pronikání zesilují ZÚ-USA, Anglie a Francie svá kulturní oddělení na zastupitelských úřadech a vybavují je kvalifikovanými kádry, zřizují knihovny a připravují zřízení kulturních středisek při ZÚ.

Zatím co v počátcích své činnosti kulturní přidělenci se zaměřili v navazování kontaktů v hlavním městě republiky kde se soustřeďovaly hlavní státní i jiné instituce, zůstalo pro ně dosud Slovensko jen okrajovou záležitostí. Stále zřetelněji zdůrazňování politického a ekonomického významu Slovensko v naší vnitropolitické problematice se odrazilo pak i ve větším jejích zájmu o Slovensko.

Jsou to z počátku především američané, kteří vyhledávali zranitelná místa v našem politickém a veřejném životě. Při styku s čs. občany používali zvláště vybraných kritických poznámek tisku o nedostatecích v našem hospodářství, nebo v souvislosti s odstraňováním pozůstatků kultu osobnosti a dogmatismu. Proto také když se v roce 1964 objevují na Slovensku v časopise "Kulturný život"

různé sporné články k politice KSČ a vlády, přijíždí do Bratislavy kulturní přidělenec zastupitelského úřadu USA v ČSSR BOHÁČEK, aby zjistil, jak sám říká, zda bude tento časopis nadále vést spory s vedením KSČ a vládou. Při této příležitosti navazuje BOHÁČEK široké kontakty jak kolem pracovníků redakce tohoto časopisu, ale i mezi dalšími pracovníky z řad kulturních a vědeckých pracovníků. Snaží se také tyto povzbudit, když hovoří, že časopis "Kulturný život" je na celém světě velmi čtený a oblíbený zejména proto, že vystupuje jako bojovník za svobodu a demokracii.

Této situace využívá i kulturní přidělenec zastupitelského úřadu Anglie v Praze WOODS, otevřením výstavy anglického umění malířského v Bratislavě, k nejen navázání styků na Slovensku, ale také aby působil na širokou veřejnost. Výstavou chtěli především ukázat současnou výtvarnou tvorbu Anglie jako vzor a formalismus v ní jako jediný přijatelný směr i pro Slovenské výtvarné umění. WOODS se netajil tím, že tato výstava přinesla velký úspěch především v navázání nových kvalitních kontaktů na vysoce postavené osobnosti kulturního a vědeckého života na Slovensku.

Slovensko se stává být zajímavým i francouzskému zastupitelskému úřadu v Praze a proto vysílá do Bratislavy kulturního přidělence EHRETA, který zde navazuje široké styky s profrancouzsky zaměřenou inteligencí z řad kulturních a vysokoškolských pracovníků. Po této návštěvě Slovenska dochází k velké aktivizaci "frankofilů" a vznikají "Kluby francouzské společnosti" v Bratislavě, Žilině, Trnavě a dalších městech. Je zajímavé, že tyto kluby mají převahu na Slovensku. Časté návštěvy EHRETA na Slovensku mají pak velký vliv na rozšiřování klubů, ale tím i kvalifikovaných styků potřebných pro západního diplomata v socialistické zemi. Těmto

klubům, kde se vytvořily i kroužky francouzského jazyka poskytoval EHRET plnou materiální pomoc, zejména zasíláním literatury, novin, učebnic, zapůjčoval filmy, gramodesky a pod. Již v roce 1966 bylo těmto klubům, čs. školám a jiným institucím zapůjčeno kulturním oddělením francouzského velvyslanectví v Praze 112 filmů s různou kulturně propagační tematikou, propagující v malých směrech západní způsob života. Rovněž kulturní přidělení USA a Anglie zavádí v té době v Praze kulturní střediska a knihovny s velkým množstvím propagačního materiálu, který v těchto střediscích využívají k intenzivnímu pronikání západní ideologie do Československa. Uvedený propagační materiál jako je KULTURA BULLETIN, Americké noviny a jiné je rozesílán i na Slovensko, jak jednotlivcům, tak i na různé vznikající proamerické a probritské kluby, studentské organizace i Domy kultury a ROH ve velkých nákladech. Mezi některými zásilkami především adresované na jednotlivce jsou i brožury útočící proti soc. zřízení jako je např. tiskovina PROBLEMS OF COMMUNISM. Dokonce přímo protistranická literatura IF MARX WERE TO RETURN byla zasílána na Slovensko. Dr. Zdeno PIŠTĚKOVÍ, Petru GAVOROVÍ a Dr. Janu ŠIMKO.

Povzbuzení dobrými výsledky na úseku ideologického pronikání na Slovensko, aktivizovali kulturní přidělení zastupitelských úřadů USA, Anglie a Francie svojí činnost i na úseku navazování vlivných a prospěšných kontaktů k politickému zpravodajství, využívající různých oficiálních návštěv na Slovensku. Mezi diplomaty v té době dochází k úzké spolupráci mezi kulturními přidělení a kádrovými rozvědčíky legalizovanými v diplomatických funkcích na velvyslanectvích. Styky kulturních přidělení při různých společenských podnicích jsou tříděny z hlediska jejich možností a schopností zpravodajského využití, k získání potřebných poznatků o vnitropolitické

situace v ČSSR. Že se jim tato práce u nás dařila a že byli dobře informováni svědčí o tom zajímavý výrok kult. přidělence BOHÁČKA pronesený již v roce 1965: "V KSČ existují dvě křídla, jedno tlačí mašinerii dopředu, druhé občas brzdí." Takové kvalifikované informace pocho-pitelně jim vytvářeli ideální podmínky pro stanovení další taktiky v ideologickém pronikání a rozkladném působení mezi jednotlivými společenskými silami v naší zemi.

Rozšiřováním oficiálních kulturních styků mezi ČSSR a západními státy (čemuž předcházelo velmi intenzivně navazování kontaktů kulturních přidělců USA, Anglie a Francie s tehdejšími ministerstvy školství, kultury a pověřenictva školství a kultury na Slovensku) využívají tyto státy k tomu, že posílají na lektorská místa čs. vysokých, středních škol a jazykových kursů větší množství vysokoškolských profesorů z těchto zemí. Tito profesori jsou řízení kulturními přidělenci jednotlivých zastupitelských úřadů a plně využívání k ideologickému pronikání a ovlivňování nejen našeho profesorského sboru, ale především "příští směny" našich národů - mládeže a studentstva v prázápadním duchu.

Proto také kulturní přidělenci Anglie a Francie věnují veškerou péči školám, kde se vyučují jejich rodné jazyky a ve velkém množství a nákladech tyto školy propagačním materiálem, učebnicemi, učebními pomůckami apod. zásobují. Velmi často navštěvují osobně hlavně vysoké školy v Bratislavě a Prešově, kde svoji vlivnou činnost dále rozšiřují. Setkávají se s velkým zájmem pro vše anglické a francouzské, jak na poverenictvu školství a kultury a jiných institucích, ale i u jednotlivců a mají pro svůj pohyb velkou volnost. Také se s tím nikde netají. Např. kulturní přidělenec Anglie WOODS říká, že tak dobře a svobodně jako nyní v ČSSR

nemohl pracovat ani v zaostalých rozvojových zemích. A kulturní přidělenec HUGHES, který WOODSE v ČSSR v roce 1967 vystřídal ho doplňuje a říká, že WOODS má velmi dobré vzpomínky na Bratislavu, kde navázal mnoho užitečných kontaktů a sám HUGHES by byl rád, aby se mu také tak dařilo. Současně s tím ihned HUGHES navrhuje, na Komenského universitě v Bratislavě výměnu studentů na stipendium do Anglie a naopak. Nabízí rovněž prázdninový letní pobyt slovenských studentů do Anglie. Při té příležitosti také prověřuje ing. MIKLOŠA z elektrotechnické fakulty, zda je vhodným typem pro stipendijní pobyt v Anglii. Pro vysokoškolské pracovníky pořádá HUGHES v Trenčanských Teplicích kursy anglického jazyka a při styku s pracovníkem povereníctva školství nabízí odbavení většího počtu zájezdů do Anglie.

Američané v té době již připravují ideologickou diverzi proti soc. zemím na vědeckém základě. Podle dodatečně získaných poznatků* v soc. zemích. Jeho účelem je zpracování koncepce ideologického boje se zaměřením na vysoké školy a celou společensko vědní oblast s cílem zkoumat působení komunistické výchovy mládeže - zkoumat vztahy k současným vládám, k SSSR, strukturu strany a její vliv na myšlení mládeže apod. Na organisování tohoto průzkumu se podílejí stipendisté a vysokoškolští pracovníci příjíždějící z USA do soc. zemí. Akce započala v roce 1967 a má se uskutečnit během pěti let.

Proto také kulturní přidělenec zastupitel. úřadu USA v ČSSR WARNER - později FALKIEWICZ a jeho pomocník HAUGER aktivizují své styky s vysokoškolskými a vědeckými pracovníky a vytěžují je k situaci na vysokých školách a mezi studenty. Profesor ZIETLOW z USA lektor vysoké jazykové školy v Bratislavě - je jejich stálým konsultorem při jejich návštěvách Slovenska a je pravděpodobně jedním z organisátorů uvedeného průzkumu na

---

*připravil státní department USA rozsáhlý a dlouhodobý průzkum v soc. zemích.

vysokých školách na Slovensku. ZIETLOW např. při každé návštěvě FALKIEWICZE neb HAUGERA Slovenska je s nimi ve styku, navštěvují se v bytě, předávají si balíčky a podrobně je informuje o situaci na universitě, případně typuje osoby přicházející v úvahu pro stipendijní pobyt v USA.

Významnou úlohu v tomto období činnosti kulturních přidělců zastupitelských úřadů USA, Anglie a Francie tvoří tzv. "EXCHANGE PROGRAM", program výměny, jehož oficiálním posláním má být vědecká a kulturní výměna poznatků a spolupráce. Hlavní kapitalistické státy velmi aktivně využívají svých finančních možností k poskytování stipendijních pobytů čs. občanů v jejich státech a institucích. Při výběru je kladen důraz na to, aby byli vybíráni uchazeči s perspektivou, to je takoví lidé, kteří pracují na úsecích, odkud mají, nebo budou mít možnost nejen ovlivňovat široké masy našich občanů, ale odkud by získali zprávy o naší vnitřní situaci.

Mimo tyto oficiální výměny se u nás v poslední době rozšířila praxe, že mnoho čl. občanů z řad vědeckých, vysokoškolských a kulturních pracovníků si sjednává studijní pobyt v těchto státech s různými institucemi, ústavami a nadacemi prostřednictvím kulturních nebo jiných pracovníků zastupitelských úřadů v ČSSR. Tito diplomaté také s každým uchazečem hovoří ať už otevřeně, nebo pod různými záminkami, jako je prověření jazykové znalosti apod. Při tom žádají, aby pak tito stipendisté byli po návratu se studii v trvalém styku s pracovníky jejich velvyslanectví, nebo přímo s kulturními přidělenci. Dá se říci, že tito "náboráři" čs. zájemců o zahraniční stipendia měli v posledních 2 až 3 letech snadnou úlohu. Mnozí čs. občané jsou ochotni slíbit a udělat vše pro svoji zaslepenost a vidinu ^{nežádání} (něslibného) pobytu v USA, Anglii nebo Francii, ať již z politických, finančních neb prestižních důvodů. Tím mají

také usnadněnou úlohu kádroví rozvědčící, legalizovaní na zastupitelských úřadech v ČSSR i rozvědky v mateřských zemích, neb se jim dostanou dobré charakteristiky čs. stipendistů od kulturních přidělců z ČSSR.

V posledních několika letech kulturní přidělcí USA zprostředkovávají stipendijní pobyty našich odborníků v tzv. "SALZBURGSKÉM SEMINÁŘI" - (SALZBURG SEMINAR IN AMERICAN STUDIES) v Rakousku, kterým prošlo již mnoho významných kulturních a vědeckých pracovníků z ČSSR. V tomto semináři působí i pracovník americké zpravodajské služby prof. Paul K. PADOWER, býv. pracovník voj. zpravodaj. služby ve štábu generála EISENHOWERA. Podle poznatků mnoho těchto bývalých čl. stipendistů v Salzburgu stálo v roce 1968-1969 na pravicově oportunistických a protisovětských pozicích, někteří dokonce uprchli do zahraničí a otevřeně se dali do služeb nepřátelských rozvědek. Ze SSR se zúčastnilo tohoto semináře v Salzburgu podle záznamu celkem 11 osob. Ne- ní ovšem známo, zda u všech účastníků semináře ze Slovenska byla jejich účast oficiálně dojednána u příslušných institucí. Jde o tyto osoby: Ing. BACHAR Vladimír, ekonomický ústav SAV Bratislava, BRUNER František, ekonomický ústav SAV Bratislava, BUREŠ Jaromír, z Košic, Dr. ERBEN Ján, ekonomický ústav SAV Bratislava, Dr. GREGOROVÁ, komise pro školství a kulturu SNR, KOŠTUCHOVÁ Blažena, čl. televize Bratislava, KORČEK Ludovít VŠE Bratislava, PASKANIN Andrei, Bratislava, SARMIR Eduard, SAV Bratislava, SILVAR Juraj, státní ústav pro rajonové plánování Bratislava, ŠESTÁKOVÁ Monika SAV Bratislava.

Velký zájem byl rovněž v řadách inteligence na Slovensku o stipendijní pobyt v Anglii, o čemž svědčí mnoho osobních intervencí u britského kulturního přidělence HUGHSESE. Byl to např. Velter ŠEDA, docent přírodovědecké fakulty KÚ v Bratislavě, prof. Hana KOBALOVÁ

z Bratislavy, docent Hvězdoň KOŠTUCH, Miron ZELINA, sociolog z Košic, ing. SUCHÁN Oděvy Trenčín, za kterého intervenoval HUGHES na ministerstvu školství v Bratislavě, stejně jako prosazoval několikrát ing. MEDER-DIAKA z Nítry. V poslední době se velmi intenzivně domáhá 2 ročníku stipendijního pobytu v Anglii Dr. Eva ŠIMEČKOVÁ z FP-KÚ v Bratislavě.

Probíhající vnitropolitický proces u nás v roce 1968 měl svůj odraz ve zvýšené činnosti pracovníků kapitalistických zastupitelských úřadů včetně kulturních přidělců. Tento proces byl také středem jejich zájmu, který chtěli využít ve svůj prospěch. Kulturní přidělenci, kteří ^{měli} více styků s čs. občany - svoje styky ještě zintenzivnili jak po stránce kvality, tak i kvantity. Stávající vnitropolitická situace jim v tom vytvářela příznivé podmínky. Mnozí čl. občané sami měli snahu styky s diplomaty kapitalistických států navazovat. Byli to především novináři, pracovníci rozhlasu, televize, spisovatelé, vědečtí pracovníci studenti a další, kteří přestali skrývat své smýšlení a sympatie ke kapitalistickým státům. Kulturní přidělenci USA, Anglie a Francie této situace dokonale dovedli využít pro své cíle a hned dvojím způsobem. Na jedné straně ovlivňovali naše občany využívaje zvláště vybraných kritických poznámek v tisku o činnosti strany, nedostatečích v národním hospodářství a pod. Snažili se zapojit do našich diskusí s cílem dezorientovat naše lidi, vzbuzovat pocit nejistoty ve stranu, vládu a cílem prohlubovat rozpory mezi jednotlivými vrstvami obyvatelstva. Na druhé straně se snažily osoby z významných

pracovišť vytěžit a získat cenné informace o vnitropolitické situaci. Tato forma činnosti kult. přidělců se stává po lednu 1968 u nás převažující, neb politické zpravodajství hraje v té době v jejich záměrech hlavní cíl jejich činnosti.

Proto také HUGHES přijíždí v březnu 1968 na Slovensko na několikadenní návštěvu, kde navštěvuje všechny známé státní, kulturní, vědecké a umělecké instituce a kontaktuje mnoho dřívějších a nových styků, které vytěžuje. Současně na poverenictvu školství navrhuje, aby mimo plán kult. dohody pozvalo poverenictvo školství osobnosti z Anglie a mezi jinými navrhoval pozvání presidenta BRITAIN EAST EUROPEAN CENTER, což je oficiálně středisko pro styky s východoevropskými zeměmi, založené v roce 1967. Jinak tomuto středisku připadá v Anglii významná úloha v oblasti ideologické diverze proti soc. zemím, využívající nekontrolovaných styků s občany těchto zemí. Podle posledních poznatků tato instituce, jejíž kontakty byly u nás přerušeny v dubnu 1969 hodlá opět navázat styky s čs. institucemi. Prvním podnikem k obnovení styků má být britsko-československé symposium o regionálním plánování, kterého se mají zúčastnit slovenští ekonomové.

Francouzský kulturní atašé EHRET se po lednu 1968 převážně orientuje na osoby z řad spisovatelů, od kterých čerpá informace k situaci u nás a směrů dalšího vývoje. Své styky rozšiřuje o spisovatele Petra KARVAŠE, Dominika TATARKU, Dr. MRZENU a další. V té době také ve zvýšené míře obstarává pro své známé krátkodobé stipendijní pobyty studentům, vědcům, vysokoškolským pracovníkům a zajišťuje urychlené vydávání víz.

Srpen 1968 znamená určitou kvalitativní změnu v práci zastupitelských úřadů v ČSSR včetně kulturních

přidělců. Po srpnu maximálně omezili své styky s čs. prostředím i společenskou a veřejnou činnost. Mají obavy, aby jejich činnost a styky s čs. občany a institucemi nebyly čs. úřady využívány k diskreditaci jejich úřadů. Pokud udržovali jednotlivé kontakty s důležitými informátory, tak přísně konspirativně nebo s osobami, s nimiž byli ve styku delší dobu a ke kterým měli plnou důvěru. V některých případech pomáhali kulturní přidělenci svým vybraným spolehlivým stykům, kteří se kompromitovali pravicovými a protisovětskými postoji k urychlenému opatřování víz k odjezdu do zahraničí, kde jim zajišťovali umístění. Např. ze styků britského kulturního přidělence HUGHESE zůstala po srpnu v zahraničí H. GREGOROVÁ, poslanec NS ŠUBERT a další.

Smyslem posrpnové zdánlivé stagnace činnosti kulturních přidělců zastupitelských úřadů USA, Anglie a Francie bylo především zahladit a zamaskovat svoji mimořádnou aktivní činnost, kterou v ČSSR vyvíjeli od začátku roku. Tato stagnace však netrvala dlouho, neb bylo pro ně nutné vědět jak se situace dále vyvíjí, potřebovali další informace, aby se mohli orientovat v nové situaci. Začínají proto nejdříve opatrně, na oficiální bázi. Již začátkem září přijíždí na Slovensko atašé HUGHES a navštěvuje poverenictvo školství a kultury s tím, ověřit si, zda srpnové události neovlivnily kulturní dohodu mezi ČSSR a Anglií. Měl zájem na splnění oboustranné plánované výměny studentů a kulturních pracovníků. Dokonce nabízí pomoc při soukromých cestách čs. občanů do Anglie. Současně žádá, zda mohou na Slovensko dodatečně přijet pracovníci britské akademie, kterým srpen zabránil v cestě a zda mohou zasílat na Slovensko vědeckou literaturu z Anglie. Dokonce se odvážil žádat příjezd i takových kulturních pracovníků, kteří jsou do určité míry, jak sám prohlásil, známi antisocialistickým smýšlením. Za stejným účelem přijel HUGHES na Slovensko opět v listopadu a kromě vytěžování britských studentů a lektorů angličtiny provedl mnoho kon-

taktů na vysokoškolské pracovníky, při kterých se velmi kontroloval. Mezi mnoha jinými zajímavými poznámkami měl i dopis a životopis docenta Milana SVĚRAKA z Prešova, podle kterého šlo o přípravu k emigraci, ke které mu měl určitým způsobem pomoci i HUGHES. Na celé věci je zajímavé i to, že HUGHES nevolil zpáteční cestu do Prahy, ale odjel rovnou ze Slovenska do VÍDNĚ, údajně na ústředí BRITSKÉ RADY.

Vzhledem k novému státoprávnímu uspořádání ČSSR, využívají kulturní přidělenci této skutečnosti k velké "invazi" na Slovensko, k navázání jak oficiálních, tak i neoficiálních kontaktů na tyto nové orgány. Politická atmosféra u nás koncem roku 1968 se odráží i v práci zastupitelského úřadu USA. Přichází nový kulturní přidělenec Andrew FALKIEWICZ, který je dlouholetým pracovníkem USIA. Má potřebné znalosti socialistických zemí, a navíc, vzhledem k svému polskému původu je i znalcem mentality našich lidí. Vzhledem k jeho schopnostem dovede se přizpůsobit politické situaci a využívá i nového státoprávního uspořádání na Slovensku. Snaží se vybudovat kontakty na nově vytvořené orgány a instituce, kde obratně využívá určité nezávislosti těchto orgánů na centrále. Oficiálně pod rouškou různých výstav, koncertů a pod. navštěvuje velmi často Bratislavu, kde navazuje nové kontakty na ministerstvo školství, kulturu a vysoké školy a vytěžuje dřívější informátory svého předchůdce WARNERA. O jeho aktivní činnosti svědčí námi získaný autentický materiál, ve kterém je hodnocena práce FALKIEWICZE po devíti měsících práce v ČSSR a kde se mimo jiné uvádí:

"...Pan FALKIEWICZ otevřel nové kruhy styků pro vyslanectví mimo Prahu, poněvadž decentralizace feder. vlády způsobuje, že je nutno jednat přímo se slovenskými úředníky!!..."

Dále se v hodnocení říká:

"...FALKIEWICZ udržoval vynikající styky s Čechy a Slováky jak na oficielní, tak i neoficielní úrovni a zaměřuje se s vynikajícími výsledky na místní společnost. Důležitě přispíval k podávání politických zpráv velmi dobře umístěných kontaktů!...

Že tyto kontakty nebyly leccjaké svědčí skutečnost, že FALKIEWICZ získal od svých styků originál důvěrných materiálů z ÚV KSČ a materiály ze zasedání PÚV KSČ, kde byly řešeny kadrové otázky obsazení Federálního shromáždění a pod. Podle materiálů pracovníků kontrarozvědky SSR byl FALKIEWICZ pověřen ověřovat některé skutečnosti v ČSSR rozvědného charakteru, jako např. kdo je Oskar, a zda je pracovníkem čs. kontrarozvědky. V diáři pak má FALKIEWICZ různé adresy zajímavých osob z Bratislavy, jako je Dr. Vladimír KLEIN - pracovník min. techniky a výstavby SSR.

Je zajímavé, že FALKIEWICZ také velmi často přichází do styku v Bratislavě s různými USA stát. příslušníky, přijíždějícími do ČSSR jako "turisté" ať už přímo z USA, nebo z Vídně z různých amerických centrál, které američané v Evropě mají. Sám také velmi často přijíždí do Bratislavy přímo z Vídně nebo naopak z Bratislavy odjíždí do Vídně. Několikrát se v Bratislavě setkal s USA stát. příslušníkem GRAHNEM a BEHRESEM z Vídně. V Bratislavě se setkal s USA stát. příslušníkem Paulem COSTOLANSKÝM, pracovníkem úřadu zpravodajského výzkumu pro socialistický blok a MATUSKEM a uskutečnili některé styky na čs. občany - herce SATINSKÉHO a další. Rovněž přijel do Bratislavy s "turisty" CASOFEM a MATHWESEM - kterým pak dělal společníka Ján ERBEN, pracovník ministerstva školství SSR. Společně dělali turistické jízdy v území, kam neměli povolení našich úřadů. I několikrát styk FALKIEWICZE s pracovníkem střediska OSN v Bratislavě DESSAUEM - dánským

stát. příslušníkem je velice zajímavý, již proto, že ho v poslední době kontaktoval v Bratislavě sám velvyslanec rada v Praze BAKER, který je veden jako americký rozvědčík, BAKEROVA poslední cesta v letošním roce do Bratislavy, kterou připravovalo kulturní oddělení USA vyslanectví, je sama osobě velmi zajímavá, neboť měla být přikryta pod pláštík oficiální návštěvy slovenských institucí. Po odmítnutí těchto oficiálních střetnutí slovenskými central. úřady, se přesto uskutečnila a BAKER kontaktoval převážně všechny zajímavé styky, vytěžil je a odjel přímo z Bratislavy do Vídně.

Vzhledem k tomu, že FALKIEWICZ je stále více a více zaměstnán speciálními úkoly zpravodajského charakteru, posilují Američané kulturní oddělení velvyslanectví dalším pracovníkem Donaldem HAUGEREM, který přejímá agendu stipendistů a vysokých škol. Ten pak okamžitě při první návštěvě v Bratislavě prověřoval, jak budou čs. úřady postupovat vůči čs. studentům, kteří odešli do USA, zda jim bude v USA dále prodloužen stipendijní pobyt a zajímá ho organizační řešení těchto otázek.

HAUGER je ve stálém styku s prof. KOMENSKÉHO university v Bratislavě ZEITLOWEM, který ho vždy podrobně informuje o situaci na universitě a v jiných institucích na Slovensku, kam si vytvořil podchody přes známé vysokoškolské pracovníky, studenty neb vědecké pracovníky. Přes ZEITLOWA kontaktuje rovněž HAUGER mnoho zajímavých styků, které si i zavazuje různými dary. Např. předával balíček Dr. J. NOSEKOVI, pracovníku Virologického ústavu SAV a balíček s magnetofonovými páskami z Hlasu Ameriky Milanu SEMÍKOVI a mnoha dalším. Zde se ukazuje jak mnohostranně využívají Američané všech propagačních institucí i prostředků k ovlivňování významných jednotlivců, jejichž prostřednictvím pak působí dále na širší okruh naší veřejnosti.

V průběhu roku 1969 projevuje britský kulturní přídělenec v ČSSR HUGHES ve zvýšené míře zájem o ekonomické otázky a v tomto směru rozšiřuje své styky. Při návštěvě v Bratislavě, v březnu se schází s pracovníkem atomové elektrárny Bohunice Ludvíkem PLÁNOVSKÝM, a v rozhovoru si dělal pečlivě poznámky. V květnu navštívuje s velvyslancem SMITHEM lektora SVŠ prof. TROKANA a zvou jej na mezinárodní strojírenský veletrh do Brna. V té době si také HUGHES nechává zjistit adresy všech vysokých škol technického směru v ČSSR s tím, že bude různé propagační materiály dříve zasílané jen do škol humánního směru zasílat také na technické školy. Po získání adres těchto škol vypracoval plán návštěv na Slovenských vysokých školách, kde se mu jeho práce velmi dařila. Když zjistil, že musí mít návštěvy škol schváleny MZV, měl obavy z průtahů a komplikací. Velmi zajímavě pak naplánoval návštěvy uvedených škol, na 17. listopad, tedy v den Mezinárodního dne studentů, které mu na tento den ^{ne}byly povoleny. Odložil proto návštěvy škol o několik dnů později a navštívil prakticky převážnou většinu vysokých technických škol na Slovensku, kde se zajímal o organizaci školy a výuky, studijní programy, vědecké práce školy, hlavně ty, které mají světový význam. Ve všech těchto školách se mu dostalo žádaných informací i studijních programů, aniž k tomu měl příslušné povolení našich úřadů, tyto informace vyžadovat. Akademičtí funkcionáři těchto škol povolení na něm nevyžadovali a v některých případech o tom neinformovali ani nadřízené ministerstvo školství SSR, které samo nemělo kontrolu přes činnost HUGHESE na těchto školách. Svědčí o tom i skutečnost, že s HUGHESEM navštěvovala vysoké školy i jeho manželka, která se několikrát sešla na těchto školách s lektory, předávala jim dary apod. Není bez zajímavosti, že v době návštěv HUGHESE na

vysokých školách na Slovensku a po jeho návštěvě projevují studenti vysokých škol v Nitře - Žilíně - Zvolenu - Prešově nespokojenost s pozitivní politikou některých funkcionářů a předsednictva SVŠ v Bratislavě a vytýkají jim přílišnou horlivost a angažovanost pro politiku KSČ a KSS. (Zpravodajská informace ze dne 7. 1. 1970, č. 1.).

Pro dobré výsledky práce a velkou zaneprázdněnost kulturního přidělence HUGHESE posiluje rovněž anglické velvyslanectví v ČSSR kulturní oddělení dalším pracovníkem Richardem ALFORDEM, který se velmi iniciativně ujal své práce především na Slovensku, kam velmi často zajíždí. Přípravuje spolu s HUGHESEM různé výstavy, kulturní podniky, jazykové kursy a ve spolupráci s Britskou radou připravují otevřít v letošním roce v Bratislavě britskou univerzitní knihovnu. Alford také výtěžoval pracovníka ministerstva školství SSR, zda v tomto úřadě pracují kvalifikovaní pracovníci, zda sám má možnost se dostat pracovat do zahraničí do diplomatických neb jiných služeb, do kterého státu apod. Vzhledem k tomu, že v daném případě jde o perspektivního pracovníka, u něhož jsou předpoklady, že by mohl v budoucnu zastupovat naši zemi v zahraničí, není tento zájem anglického diplomata překvapující a ojedinělý. Ukazuje to však, jakých forem a metod využívají kulturní přidělenci kapitalistických zastupitelských úřadů v ČSSR ke svým cílům a záměrům.

Kde a jak snadno hledat objekty v Československu pro vlivovou a zpravodajskou činnost pod rouškou tak humánní činnosti jako je činnost kulturních přidělců, radí na samém MZV ve Francii. Když nastupoval v tomto roce svůj úřad velvyslanec Jacques VIMONT, radil mu bývalý vyslanec v ČSSR a vlivný úředník MZV v Paříži De BOISSANGER, aby se nesnažil získávat přehled o

skutečných poměrech v ČSSR přes politickou frontu, ale aby se věnoval hlavně kulturní frontě, kde nalezne mnoho lidí, kteří znají francouzsky a jsou ochotni podrobně a pravdivě informovat o skutečné politické situaci v ČSSR. Toto poučení také ve své praxi uskutečňuje prostřednictvím kulturního přidělence EHRETA, který se nejen zasloužil o otevření francouzské knihovny v Bratislavě, ale který svoji aktivní činnost na Slovensku v posledním období opět rozšířil na kulturní, vysokoškolské a vědecké bázi.

Po způsobu kulturních přidělců USA, Anglie a Francie aktivizuje i Kanadské velvyslanectví v ČSSR činnost kulturního oddělení, které do roku 1968 prakticky u nás neexistovalo.

V současné době je kulturní středisko kanadského velvyslanectví budováno velkým nákladem a kulturně propagační činnost byla rozjeta na plné obrátky. Touto činností je pověřen II. tajemník Kanadského velvyslanectví Olban MORGAN, který se ve své činnosti zaměřil na Slovensko, kde hodlá využít jak říká sympatií Slováků ke Kanadě. V Bratislavě navázal dobré styky na ministerstvu kultury a informací s referentkou OZDIMOVOU, která mu zařizuje věci a informuje jej předem o různých opatřeních v úřadech, redakcích a seznamuje jej s lidmi. Na Slovensku již MORGAN provedl několik akcí, výstavy fotografií s promítáním filmů a přednáškami. Od října 1969 do dubna 1970 bylo jim rozdáno asi 30 tisíc brožur o Kanadě a má dojít dalších 225 tisíc brožur "Víte co je Kanada" a "Kanada v roce 1970". Tento propagační materiál připravuje nyní MORGAN odesílat všem středním školám, jejichž adresy získal na Ministerstvu školství ČSR a SSR.

MORGAN kromě této propagační činnosti navázal na Slovensku i vlivné styky, o čemž svědčí, že je dobře

informován o vnitropolitické situaci, která jej velmi zajímá. Tak byl dva dny předem informován, že v Bratislavské PRAVDĚ bude vycházet seriál na pokračování o západních vysílačkách v českém a slovenském jazyce. Zajímají jej také všechny změny stranických a odborářských funkcionářů, seznamy čsl. diplomatů v zahraničí a pod.

Navrhuje také, že při příštích přednáškách a promítání filmů na Slovensku bude třeba přítomné návštěvníky nějak zavazovat drobnými dárky, nebo maličkostmi, čímž by se dosáhlo většího efektu přízně pro Kanaďany:

Přesto, že jsou Kanaďané v začátcích své ideologické propagandy, provádějí ji velkoryse, nešetří prostředků a využívají všech možností, které se jim u nás naskýtají. Z celkového rozboru jejich krátké činnosti lze se domnívat, že pracují na způsob američanů, pokud nejsou jimi přímo řízeni.

Z á v ě r :

Z rozboru činnosti kulturních přidělců hlavních kapitalistických států ve SSR vyplývá, že Slovensko v současné době je v popředí jejich zájmu pro jeho nový vnitropolitický rozvoj v rámci federálního uspořádání ČSSR. Proto také kromě oficiální činnosti na bázi kulturní spolupráce a sbližování národů, která je převážně jen předstírána, zaměřují svoji činnost jak k ideologickému pronikání, působení a ovlivňování Slovenské veřejnosti, tak i ke zpravodajsko výzvědné činnosti. K tomu využívají vhodně a plánovitě svých legálních diplomatických pracovníků, navazováním různých oficiálních tajných styků s prominentními osobami slovenské, vědecké, kulturní, politické a hospodářské sféry. Vhodnou taktikou

a různými prostředky zpracovávají své styky pro své myšlenky k rozšiřování prozápadní ideologie a cílem přivodit rozklad společensko politických a ekonomických základů socialistického zřízení.

K tomuto cíli využívají všech forem činnosti od získávání odborníků na stipendia, ideologické ovlivňování studentů na školách, až po rozšiřování nejrůznějšího propagačního materiálu, který rozšiřují mnohdy bez souhlasu státních orgánů, často bez souhlasu navštěvují také ve větším množství i úřady, instituce, školy, vědecké ústavy a podniky, kde získávají mnoho cenných informací, které využívají proti naší socialistické republice. Na druhé straně pak mnozí čl. občané, úřady, instituce a podniky navazují bez souhlasu různá jednání s pracovníky zastupitelských úřadů kapitalistických států v ČSSR, aniž k tomu byly oprávněny.

Z tohoto rozboru činnosti kulturních přidělců rovněž vyplývá, že tato činnost v sobě skrývá podceňování nebezpečí. Nebezpečnost činnosti přidělců není jen ve velkém okruhu osob, s nimiž se stýkají a na něž působí, ale též v tom, že převážná většina těchto styků je z důležitých úseků politického, kulturního a vědeckého prostředí. Jde tedy o osoby, které určitým způsobem mohou a skutečně negativně ovlivňují mnoho dalších občanů, vzhledem ke svým širokým stykům i charakteru jejich profesionální činnosti.

K činnosti kulturních přidělců zastupitelských úřadů kapitalistických států v ČSSR byla v minulých letech ze strany kontrarozvědky vícekrát signalisována nebezpečnost jejich ideologického pronikání. Bylo upozorňováno na to, že jejich činnost je v rozporu se socialistickým pojetím sbližování národů na kulturní bázi a předloženy návrhy na omezení vlivu, jejichž realizace nepřísluší do kompetence ministerstva vnitra. S ohledem

na události roku 1968 v ČSSR se lze domnívat, že toto nebezpečí bylo podceněno a nebyla přijata příslušná adekvátní opatření.

II. správou FS-ZS byla zpracována souhrnná zpráva o činnosti diplomatů v ČSSR, pro federálního ministra vnitra s doporučením, aby jeho prostřednictvím bylo učiněno opatření s příslušnými národními ministerstvy školství a kultury v ČSR a SSR, vycházejí z:

"Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích ze dne 18. dubna 1961" a "Směrnice" o styku pracovníků úřadů, organizací a institucí s cizinci, schválené usnesením vlády ze dne 9. září 1964."

Zpracováno z materiálů II. správy FS-ZS, odboru "A" a analytiky.

Vypracoval: mjr. ČERNÝ.